Albert Tubau Garcia

XXI JORNADES D'ESTUDIS PENEDESENCS
L'encaix del Penedès a la Catalunya del segle XXI

RESUM

Els dies 1, 2 ,8 i 9 d'octubre de 2010 l'Institut d'Estudis Pnedesencs va celebrar les seves XXI Jornades d'Estudis Penedesencs sota el títol "L'encaix a la Catalunya del segle XXI". En diferents sessions a Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú i el Vendrell, prop de quaranta ponents van anar disseccionant la realitat actual del nostre territori i les seves possibilitats de projecció futures. Gent de dins i de fora del Penedès, especialistes en diferents sectors, van aprofundir en els nostres factors de risc i en els elements d'èxit. Cal destacar la participació en els debats i també el ressò que se'n feren determinats mitjans de comunicació. A l'acte d'inauguració el Dr. Ramon Arnabat, president de l'IEP, dissertà sobre El Penedès: trajectòria d'un sentiment i d'una realitat, tot fent un viatge per l'evolució historicogeogràfica del Penedès a partir de les vicissituds de les diferents organitzacions territorials.

A la taula hi foren també presents els Sr. Josep Colomé, president de Caixa Penedès, i Jordi Girona, president del Consell Comarcal de l'Alt Penedès.

En jornades posteriors els debats se centraren en l'anàlisi sectorial de la realitat penedesenca.

ABSTRACT

On 1st,2nd,8th and 9th October 2010 the Institut d'Estudis Penedesencs celebrated its 21st Estudis Penedesencs Symposium under the name "How Catalonia fits in the 21st Century". Along various sessions held in Vilafranca del Penedès, Vilanova i la Geltrú and El Vendrell, nearly forty lecturers gradually dissected today's reality in our area and its possibilities of future promotion. People from the Penedès Area and beyond it, specialists in several sectors went into our risk and success factors. It is important to remark the participation in the debates and also the coverage made by some of the media. During the opening session, Dr. Ramon Arnabat, President of IEP, discoursed on El Penedès: trajectòria d'un sentiment i d'una realitat (The Penedès Area: the path of a feeling and a reality), while revising the historic and geographic evolution of the Penedès Area on the basis of the mishaps experienced by various territorial organizations.

The session was also presided by Mr. Josep Colomé, President of Caixa Penedès and Mr. Jordi Girona, President of the Alt Penedès Area County Council.

Subsequent sessions focused on debates relating the analysis of the Penedès Area current situation by sectors.

XXI JORNADES ESTUDIS PENEDESENCS. L'ENCAIX DEL PENEDÈS A LA CATALUNYA DEL SEGLE XXI

"La realitat econòmica penedesenca en l'economia catalana"

El ponent, David Moreno, d'Activa Propect, compartí taula amb Juanjo Espina, president del CIT Vendrell; Isidre Also, gerent de l'ADEG, i Oriol Guevara, director d'INCAVI.

David Moreno incidia en l'heterogeneïtat de l'estructura econòmica comarcal. Es constatava la deslocalització progressiva dels sectors intensius en mà d'obra com el paperer o el textil, sentenciant que el període de creixement no havia comportat millores en els nivells de productivitat ni en el nivell de renda, a resultes de la pèrdua de pes del sector industrial. Cal un nou model productiu i fer prevaldre els nostres factors de competitivitat: paisatge, posició geoestratègica, sector d'intermediació financera, diversificació econòmica i aspectes culturals. D'altra banda, evidenciava la manca de serveis empresarials potents i de R+D+I. Per la seva part, Juanjo Espina lamentava la falta de polítiques econòmiques i la incapacitat de la classe política per fer front als problemes reals de la societat. També recalcava la falta de formació i nivell cultural, especialment entre els desocupats, i apuntà al Centre Intermodal del Penedès com a oportunitat de futur. Isidre Also apuntava que el Penedès representa únicament el 5% del PIB català. Parlava de la falta de cohesió i de tendències, de realitats fins i tot oposades dins el territori penedesenc i de dinàmiques de mobilitat i interdependència insuficients. També es preguntava: ¿Què cal fer per ser atractius per al talent emprenedor? Lamentava un excés de resignació i la necessitat de ser més influents prop dels centres de decisió. També s'apuntava la possibilitat de disposar d'una Cambra de Comerç pròpia. Oriol Guevara se centrava en el potencial del sector agroalimentari, la pèrdua d'identitat penedesenca amb les DO Catalunya o DO Cava, i en el fet que la DO Penedès no tenia cap sentit sense les altres DO catalanes. Subratllava de manera il·lustrativa que el pagès ha de veure que, dels ceps, en pengen ampolles de vi, i que només amb la qualitat i consegüent pujada del preu del vi es podrà revaloritzar el raïm i la vinya. També caldria revisar el paper de les cooperatives.

"Societat i participació política"

La ponent, Mariona Ferrer, investigadora i professora de la UPF, compartí taula amb Guillem Mercader, director del Diari de Vilanova, i Josep Faura, de Som Penedès. També es presentà l'estudi L'estat de la participació política a les comarques penedesenques, realitzat per Ariadna Güell, David Fernández, Josep Guillén i Marta Junqué, tots membres de la Secció de Ciències Socials de l'IEP

Mariona Ferrer parlava de la síndrome de la desafecció política i que calia revisar els models de participació. Apuntava les associacions com a escoles de democracia, i va fer referència a l'allunyament de la ciutadania de la política. Un fet global que hauria de fer revisar el model de democràcia. Reivindicava el dret de vot als 16 anys i el paper de l'escola com a punt d'intervenció socialitzador. La Secció de Ciències Socials de l'IEP va presentar l'estudi de la participació política al Penedès preguntant-se si hi ha factors o comportaments propis d'aquest territori. Guillem Mercader apuntava cap a la falta de valentia dels polítics, i que aquests s'arrisquen poc. La participació ciutadana és vista com un problema per part de la classe política i que l'abstenció només preocupa la nit electoral. També indicava que en aquest context cal revisar també el paper dels mitjans de comunicació. Josep Faura es referia a la decadència de valors i participació democràtica. Els polítics no ens parlen de models de poble o de país, i això fa que ens movem i vivim contínuament en el curt termini. Cal situar la persona com a centre d'interès polític i deixar de gestionar el territori només en funció del PIB. El Penedès necessita una veu pròpia.

"Serveis i infraestructures al Penedès i Catalunya: reptes i oportunitats"

El ponent, Joan Amorós, secretari general de FERRMED, compartí la taula amb Arnau Gómez, del Grup ecologista de Llorenç del Penedès; Ramon Valls, arquitecte, i Ignasi Perat, professor de la UPC

Joan Amorós parlava de les grans possibilitats de Catalunya com a país, malgrat un Estat que li juga a la contra. La Mediterrània acull avui el tràfic intercontinental més gran del món i caldria una comunicació ferroviària entre les costes de la Mediterrània i el centre-nord d'Europa. Es referia a la manca de talent i a la necessitat de cercar l'excel·lència i apostar per la R+D+4i (innovació – identitat – impacte – infrastructures), especialment al Penedès, on intersecciones diferents eixos de progrés. Per la seva part, Arnau Gómez destacava el mite del creixement perpetu de l'economia. Assegurava que al Penedès s'han fet i es fan inversions en infraestructures molt discutibles i en termes d'anàlisi clàssica, insistint que cal defensar la sostenibilitat de les infraestructures. Denunciava el creixement exponencial respecte als recursos finits. Ramon Valls es referia a la necessitat de definir el model de país i millorar el nivell cultural. Trencar amb l'actual model, que està basat en la productivitat i l'individualisme, i fer prevaldre el capital humà del territori. També indicava la conveniència de disposar d'una Universitat al Baix Penedès. Finalment, Ignasi Perat digué que calen bones infraestructures comunicatives per cohesionar el territorio, insistint en el paper del ferrocarril com a mitjà sostenible i el paper de la Universitat en el debat sobre el territori

"Cultura al Penedès"

El ponent, Toni Sella, antropòleg i director-gerent del Consorci del Patrimoni de Sitges, compartí taula amb Gerard Ramon, gestor cultural de Vilanova i la Geltrú; Josep Soler, president de la Junta del VINSEUM, i Àngels Santacana, tècnica de cultura del Vendrell

Toni Sella advertia del desconeixement dels recursos i possibilitats pròpies, i afirmava: si el Penedès és alguna cosa, és paisatge. De vegades cal veure i descobrir en la mirada dels altres. Què tenim per exportar? S'apuntava la cultura del vi com un element essencial; les tradicions populars: els castells, el món del foc, el folklore popular... i el patrimoni museístic. Valorava que la cultura penedesenca és rica en conjunt, però l'atomització ens ofega. Gerard Ramon apuntava que la falta de cohesió del Garraf no ajuda a la causa comuna. Cal tendir a sistemes culturals i a infraestructures culturals d'àmbit supramunicipal, amb racionalitat, comunicació i coordinació de programacions. Josep Soler parlava d'iniciatives culturals autistes. De com l'individualisme ens fa entrar en competència i les entitats viuen massa tancades en comptes de dedicar energies a descobrir talent artístic i cultural. Cal més cohesió per guanyar identitat i reivindicar el valor econòmic del patrimoni. Per la seva part, Àngels Santacana subratllava els equipaments i polítiques culturals com a oportunitat de projecció del territori. En aquest sentit, significava l'evolució dels equipaments museístics al Vendrell i al Penedès en general i la necessitat de disposar d'inventaris exhaustius per donar-nos a conèixer.

"Territori i paisatge al Penedès"

El ponent, Pau Batlle, arquitecte i urbanista, fou acompanyat a la taula per Pere Guilera, viticultor i impulsor de l'enoturisme al Penedès; Gerard Jané, pedra seca de la Bisbal del Penedès, i Manuel Claver, Pla Especial i Catàleg del Patrimoni Historicoartístic i Natural de Vilanova i la Geltrú.

Pau Batlle començava dient que sense sentiment no hi ha paisatge. I la pregunta era: tenim més qualitat de vida gràcies a aquest creixement desmesurat? I apuntava aquesta possible resposta: "Haver perdut els paisatges cuinats a foc lent durant moles dècades en un instant d'excavadora ens ha fet perdre moltes coses que ens feien rics." Cal, en definitiva, planificar des del paisatge. Presentava el Penedès com un mosaic de paisatges propis i importats, i advertia del deteriorament al Baix Penedès, convertit en el pati del darrere metropolità. Pere Guilera parlava de la sostenibilitat del territori i del dret dels ciutadans a gaudir de paisatges de qualitat. Apuntava el concepte d'endreçar el paisatge i entendre l'enoturisme com un element de vertebració i de creació de riquesa. Gerard Jané afirmava que el vi i el seu paisatge són una unitat, i es referia a l'arquitectura de la pedra seca com a referent de paisatge. Posava la seva empresa familiar com a exemple de la integració d'iniciatives empresarials amb el territori. Finalment, Manuel Claver parlava que calia evolucionar de la idea de proteccions aïllades a protecció de conjunts. Contemplar els paisatges urbans com a memòria col·lectiva i identitat. En aquest sentit indicava que els nuclis antics no es poden protegir sense habitants ni activitats, i que les polítiques de protecció del patrimoni no tenien resultats immediats

"L'encaix del Penedès a la Catalunya del segle XXI"

El ponent Jordi Cuyàs, director del Pla Estratègic del Penedès, compartí la taula amb Fèlix Simon, de la Plataforma per una Vegueria Pròpia, i amb Jordi Jané i Sixte Moral, ambdós diputats al Congreso de los Diputados

Jordi Cuyàs indicava que els models comunicatius del XXI permetrien una organització menys centralitzada. També parlava que la proximitat a l'àrea metropolitana dificulta tenir personalitat pròpia i que cal llegir l'aportació i l'encaix del Penedès en termes, també, de benefici per a Catalunya. Feia referència a un model consolidat en forma de corredor estratègic on es concentra bona part de la població i les activitats del país. Cal decidir quin territori volem, abans de decidir com ens organitzem. Ampliar territori i competències per a la Mancomunitat Penedès-Garraf i influir en els centres de decissió. És necessari fer ús de l'àmbit de planificació. El Penedès aportaria més al país en tant que més es respecti la seva identitat. Jordi Jané, per la seva part, recordava que s'ha acabat la cultura de la subvenció, i que les inversions i creixement seguiran el model geogràfic actual. També s'afegia a la idea de la necessitat d'un futur de mancomunitats de municipis. Fèlix Simon insistia en el fet que cal que el Penedès encaixi sencer dins del país. Primer hauríem de resoldre les nostres diferències i potenciar la participació de la gent en causes comunes. Posava com a exemple la Plataforma per la Vegueria pròpia. L'encaix del Penedès seria més favorable en el marc d'una Catalunya independent. Per la seva part, Sixte Moral indicava que cal avançar cap a la construcció de la vegueria amb arguments sòlids que vinguin del territori. Hi ha substrat i arguments per justificar i defensar la vegueria. Cal il·lusionar la ciutadania amb un discurs motivador. Apuntà al fet de la diversitat del territori i també l'opció d'una futura Universitat del Penedès.

CONCLUSIONS

Les conclusions de les Jornades van recollir algunes de les tesis presentades pels ponents, així com també moltes propostres fetes pels participants en els debats posteriors. N'apuntem algunes:

- L'evolució de l'organització territorial com a símptoma de les dificultats de cohesió.
- El Penedès ocupa un espai de país consolidat i madur, per demografia i activitat.
- Estructura econòmica heterogènia. No hi ha un model únic de desenvolupament.
- Cal cercar nous models productius respectuosos amb el paisatge.
- Afavorir més dinàmiques d'interdependència que contribueixin a la cohesió.
- Teixir complicitats geogràfiques i sectorials per controlar el full de ruta.
- Impulsar la presència de nous centres universitaris i de formació al Penedès.
- Cal ser més influents prop dels centres de poder.
- Preservar la qualitat dels vins com a element de supervivència del sector vitícola.
- Redefinir el paper de les DO Penedès, Cava i Cooperatives en el marc vinícola català.
- Revisió dels models de participació democràtica. Crisi de confiança en les institucions.
- Gestió del territori amb dimensió humana, més enllà dels indicadors socioeconòmics.
- Geoestratègia. Potenciar infrastructures més sostenibles i endreçar les activitats
- Necessària integració del patrimoni cultural i el patrimoni natural. Enoturisme?
- Coordinar l'oferta i el discurs cultural. Cal ser conscients del nostre patrimoni cultural.
- Llibre blanc de la cultura penedesenca.
- Cal una veu pròpia del territori, però també ens cal unitat i convicció.

Finalment, recollint l'estat d'ànim i l'opinió d'alguns dels ponents i participants a les Jornades, hi ha un element de consens que es va repetir i que ens ha de fer mirar el futur amb optimisme. Aquest és, en definitiva, que hi ha moltes coses del Penedès que ens EMOCIONEN. Per això ens en sortirem!